

Więckowska, Elżbieta

"Fizjologia porodu w polskiej myśli i praktyce medycznej XIX wieku",
Edmund Waszyński, Poznań-Leszno
1989 : [recenzja]

Medycyna Nowożytna 0, 61-62

1992

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Edmund Waszyński: Fizjologia porodu w polskiej myśli i praktyce medycznej XIX wieku, Poznań - Leszno 1989, Rozprawa habilitacyjna, Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Wydaną w małej poligrafii pracę Edmunda Waszyńskiego (ordynatora oddziału ginekologiczno-położniczego szpitala wojewódzkiego w Lesznie) poświęconą fizjopatologii porodu w polskiej myśli i praktyce medycznej XIX wieku cechuje stosunkowo rzadko jeszcze spotykane ujęcie w badaniach nad historią medycyny. Autor odszedł od tradycyjnego sposobu uprawiania tej dyscypliny zwanego faktograficznym, cechującego się drobiazgowym opisem życia, działalności i zawartości merytorycznej prac naukowych poszczególnych uczonych. Położył natomiast nacisk na syntetyczne przedstawienie rozwoju myśli lekarskiej dotyczącej omawianego tematu akcentując zastosowanie jej osiągnięć w praktyce. Autor stara się odpowiedzieć na następujące pytania: jaki był stan polskiej wiedzy w zakresie fizjopatologii porodu w badanym okresie i czy położnicy polscy wnieśli w badanej dziedzinie nowatorskie rozwiązania? W toku badawczym pytania te przybrały formę bardziej szczegółową, a więc czy uczestnictwo położnictwa polskiego w ogólnopolskim rozwoju nauk medycznych było jedynie przejmowaniem osiągnięć światowych i upowszechnieniem ich w polskim środowisku naukowym, czy też był to równopartnerski dialog? Czy nasze uczestnictwo polegało na spiesznym i uciążliwym dążeniu za postępem? Czy do tego postępu dążyliśmy równym krokiem razem z innymi? Waszyński stara się na te pytania odpowiedzieć, odnosi też ocenę rozwoju polskiej myśli położniczej do stanu wiedzy w krajach sąsiednich.

Konstrukcyjnie pracę, podzielono, poza wstępem, na pięć rozdziałów, które kolejno przedstawiają następującą problematykę: porodu naturalnego, niewspółmierności porodowej, cięcia cesarskiego, krwotoków położniczych oraz nieprawidłowych położzeń i ułożeń płodu. Rozdziały kończą się krótkim podsumowaniem omawianych treści. Po ostatnim rozdziale zamieszczono: tabele, aneks, zakończenie, wykaz piśmiennictwa i źródeł archiwalnych, indeks nazwisk, wykaz użytych skrótów i spis rycin. Pracę opatrzono dwojakim rodzajem przypisów. Część ich znaczone w tekście i objaśniano u dołu strony, a część podano podobnie jak w artykułach zamieszczonych w naukowej prasie lekarskiej, podając w okrągłym nawiasie numer pozycji ze spisu piśmiennictwa i potrzebną stronę. Materiał ikonograficzny wykorzystany w rozprawie wzbogaca ją merytorycznie, spełnia też rolę formalną - podkreśla tzw „higieniczne” czytanie, rozbijając zwarte strony druku.

Jako historykowi brak mi kompetencji aby oceniać pracę pod względem merytorycznym. Zyskała ona pozytywne oceny recenzentów z poszczególnych dziedzin nauk medycznych, przed dopuszczeniem jej autora do kolokwium habilitacyjnego. Po zapoznaniu się z treścią pracy mogę natomiast stwierdzić, że dała ona odpowiedź na postawione pytania badawcze. Autor udowodnił, że poziom nauki polskiej w XIX w. w omawianej dziedzinie odpowiadał poziomowi europejs-

kiemu. Wiele nowatorskich rozwiązań wprowadzonych do praktyki położniczej miało zasięg ogólnoswiatowy i stanowi o postępowym nurcie nauki polskiej w badanym okresie. Udowodnił też, że położnicy polscy nawiązali równorzędny dialog z nauką europejską i wcześniej przenieśli do położnictwa polskiego jej najnowsze zdobycze. Wykazali przy tym krytyczny stosunek do niektórych trendów położnictwa zachodniego. Można powiedzieć, że postęp położnictwa polskiego, osiągnięty w badanym okresie głównie wysiłkiem jednostek, stworzył podstawę do rozwoju położnictwa jako nauki w nowych warunkach - po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 r.

Oceniając pracę E. Waszyńskiego ze stanowiska historyka, uważam ją za wzorową, dającą syntetyczną ocenę stanu dziewiętnastowiecznej nauki polskiej w wybranej przez autora dziedzinie. Praca została bardzo starannie przemyślana i zbudowana, a prawidłowo sformułowane pytania badawcze pozwalają śledzić konsekwentnie rozwijaną narrację i logiczne wysuwanie wniosków, pokazują też etapy przeprowadzonej analizy i drogi dojścia do zamierzonej syntezy. Zawarta konstrukcja, przejrzystość, poprawny język, unikanie dygresji powodują, że praca jest zrozumiała dla szerokiego grona odbiorców.

Uważam, że praca warta jest rozpowszechnienia, gdyż oprócz treści merytorycznych, udowadnia, że lekarz - praktyk może napisać dobrą pracę z zakresu historii medycyny i może opanować warsztat historyka, a zatem powielona jak narazie praca godna jest podjęcia decyzji wydania jej drukiem.

Elżbieta Więckowska